

Lieta C-709/19**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2019. gada 25. septembris

Iesniedzējtiesa:*Hoge Raad der Nederlanden* (Nīderlande)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2019. gada 20. septembris

Prasītāja:*Vereniging van Effectenbezitters***Atbildētāja:***BP plc***Pamatlietas priekšmets**

Pamatlieta ir par strīdu starp *Vereniging van Effectenbezitters* (turpmāk tekstā – “VEB”), Nīderlandes apvienību, kuras mērķis atbilstoši statūtiem ir vērtspapīru īpašnieku interešu aizstāvība, un *BP plc* (turpmāk tekstā – “BP”), naftas un gāzes uzņēmumu, kas darbojas visā pasaulē, saistībā ar *BP* akcionāru zaudējumiem – to akciju vērtības zuduma formā – iespējami prettiesiskas *BP* rīcības dēļ.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Lūgums saskaņā ar LESD 267. pantu ir par Nīderlandes tiesu starptautisko jurisdikciju. Konkrēti, runa ir par jautājumu, vai Eiropas Parlamenta un Padomes Regula Nr. 1215/2012 (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (pārstrādāta versija) (turpmāk tekstā – “Briseles I-bis regula”) ir jāinterpretē tādējādi, ka tieša tikai finansiālu zaudējumu realizēšanās Nīderlandes ieguldījumu kontā var būt pietiekams piesaistes faktors, lai atzītu Nīderlandes tiesu starptautisko jurisdikciju.

Prejudiciālie jautājumi

1) (a) Vai (Briseles I-bis regulas) 7. panta 2) punkts ir jāinterpretē tādejādi, ka tieša tikai tādu finansiālu zaudējumu realizēšanās ieguldījumu kontā Nīderlandē vai ieguldījumu kontā Nīderlandē reģistrētā bankā un/vai ieguldījumu sabiedrībā, kas ir tādu lēmumu par ieguldījumiem sekas, kas ir tikuši pieņemti starptautiska biržā kotēta uzņēmuma vispārēji visā pasaulē publicētas, taču nepareizas, nepilnīgas un maldinošas informācijas iespaidā, ir pietiekams piesaistes faktors, lai atzītu Nīderlandes tiesu starptautisko jurisdikciju vietā, kur kaitējums ir realizējies (*Erfolgsort* [vieta, kurā radies kaitējums])?

(b) Ja tas tā nav, vai ir jākonstatē papildu apstākļi, kas pamato, ka jurisdikcija ir Nīderlandes tiesām, un par kādiem apstākļiem šajā ziņā ir runa? Vai pietiek ar (turpinājumā 7. punktā) minētajiem papildu apstākļiem, lai pamatotu Nīderlandes tiesu jurisdikciju?

2) Vai atbilde uz pirmo jautājumu ir atšķirīga, ja runa ir par saskaņā ar *BW* 3:305.a pantu celtu apvienības prasību, kuras mērķis ir atbilstoši pašas tiesībām pārstāvēt tādu ieguldītāju kolektīvās intereses, kas ir cietušas zaudējumus pirmā jautājuma izpratnē, kas tostarp nozīmē, ka netiek konstatētas nedz šo ieguldītāju attiecīgās dzīvesvietas, nedz individuālo pirkumu vai attiecīgi individuālo lēmumu nepārdot jau piederošās akcijas īpašie apstākļi?

3) Ja Nīderlandes tiesu jurisdikcijā saskaņā ar Briseles I-bis regulas 7. panta 2) punktu ir izlemt par atbilstoši *BW* 3:305.a pantam celtu prasību, vai attiecīgās tiesas gan starptautiskā, gan iekšzemes teritoriālajā jurisdikcijā saskaņā ar šīs regulas 7. panta 2) punktu ir izlemt par tādu ieguldītāju visām saistītām individuālām prasībām par zaudējumu atlīdzību, kuras ir cietušas zaudējumus pirmā jautājuma izpratnē?

4) Ja attiecīgajai Nīderlandes tiesai trešā jautājuma izpratnē gan ir starptautiskā, bet ne iekšzemes teritoriālā jurisdikcija izlemt par tādu ieguldītāju individuālām prasībām par zaudējumu atlīdzību, kas ir cietušas zaudējumus pirmā jautājuma izpratnē, vai iekšzemes teritoriālā piekritība ir jānosaka pēc zaudējumus cietuši ieguldītāja dzīvesvietas, bankas, kurā atrodas šī ieguldītāja personīgais bankas konts, juridiskās adreses vai bankas, kurā atrodas ieguldījumu konts, juridiskās adreses, vai arī ir jāņem vērā cits piesaistes faktors?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Briseles I-bis regulas 4. un 7. pants

Atbilstošās valsts tiesību normas

Burgerlijk Wetboek (Nīderlandes Civillikums, turpmāk tekstā – “*BW*”) 3:305.a pants

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 2010. gada 20. aprīlī uz *BP* nomātās naftas ieguves platformas *Deepwater Horizon* Meksikas līcī notika sprādziens, kura rezultātā gāja bojā un tika ievainoti cilvēki. Arī videi tikai nodarīts kaitējums.
- 2 2015. gadā *VEB* atbilstoši *BW 3:305.a* pantam cēla apvienības prasību pret *BP Rechtbank Amsterdam* (Amsterdamas tiesa, Nīderlande) visu to personu labā, kuras periodā no 2007. gada 16. janvāra līdz 2010. gada 25. jūnijam bija iegādājušās, kuru īpašumā bija vai kuras bija pārdevušas *BP* parastās akcijas, izmantojot ieguldījumu kontu Nīderlandē vai ieguldījumu kontu Nīderlandē reģistrētā bankā un/vai ieguldījumu sabiedrībā (turpmāk tekstā – “*BP* akcionāri”).

Šajā tiesvedībā *VEB* lūdza konstatēt,

- (i) ka Nīderlandes tiesu starptautiskajā jurisdikcijā ir izlemt par *BP* akcionāru prasībām par zaudējumu atlīdzību;
 - (ii) ka šīs prasības ietilpst *Rechtbank Amsterdam* teritoriālajā piekritībā;
 - (iii) ka prasībām par zaudējumu atlīdzību ir jāpiemēro Nīderlandes tiesības;
 - (iv) ka *BP* ir ļāvusi saņemt *BP* akcionāriem nepareizus, nepilnīgus un maldinošus paziņojumus par (i) tās drošības un uzturēšanas programmu pirms 2010. gada 20. aprīlī notikušā naftas piesārņojuma un/vai (ii) šī naftas piesārņojuma apmēru, un/vai (iii) *BP* lomu un atbildību saistībā ar šo naftas piesārņojumu;
 - (v) ka *BP* ar iv) punktā minēto rīcību ir rīkojusies prettiesiski iepretim *BP* akcionāriem;
 - (vi) ka *BP* akcionāri *BP* akcijas būtu iegādājušies vai pārdevuši par izdevīgāku tirgus cenu vai nebūtu iegādājušies vai pārdevuši tās nemaz, ja *BP* nebūtu rīkojusies prettiesiski;
 - (vii) ka pastāv cēloņsakarība *conditio sine qua non* izpratnē starp *BP* prettiesisko rīcību un tādējādi piemērotājiem pirkšanas un pārdošanas noteikumiem, no vienas puses, un ar kursa svārstībām saistītajiem zaudējumiem, kuri ir radušies *BP* akcionāriem periodā no 2007. gada 16. janvāra līdz 2010. gada 25. jūnijam, no otras puses.
- 3 *BP* apstrīdēja Nīderlandes tiesu jurisdikciju un norādīja, ka tās, pamatojot starptautisko jurisdikciju, nevar atsaukties uz Briseles I-bis regulu. *Rechtbank Amsterdam* paziņoja, ka tās piekritībā neietilpst *VEB* prasība. Apelācijas tiesvedībā *Gerechthof Amsterdam* (Amsterdamas apelācijas tiesa, Nīderlande) apstiprināja *Rechtbank* spriedumu. Par *Gerechthof* spriedumu *VEB* iesniedza kasācijas sūdzību iesniedzējtiesā.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 4 Kasācijas tiesvedībā ir pierādīts, ka *VEB* prasība attiecas uz neatļautu darbību vai kvazideliktu Briseles I-bis regulas 7. panta 2) punkta izpratnē, saskaņā ar kuru jurisdikcija ir tās vietas tiesai, kur iestājies vai var iestāties notikums, kas rada kaitējumu. Ar kasācijas sūdzību tiek uzdots jautājums, vai Nīderlandes tiesu kā tās vietas tiesu, kur ir radies kaitējums, jurisdikcijā atbilstoši šīs regulas 7. panta 2) punktam ir izlemt par *VEB* prasību.
- 5 *VEB* un *BP* pārstāv atšķirīgus viedokļus par saikni starp 2015. gada 28. janvāra spriedumu *Kolassa* (C-375/13, EU:C:2015:37, turpmāk tekstā – “spriedums *Kolassa*”) un 2016. gada 16. jūnija spriedumu *Universal Music International Holding* (C-12/15, EU:C:2016:449, turpmāk tekstā – “spriedums *Universal Music*”), no vienas puses, un sekām, kuras no minētā izriet attiecībā uz šo lietu, no otras puses.
- 6 *VEB* tostarp norāda, ka šīs tiesvedības apstākļi ir līdzīgi apstākļiem spriedumā *Kolassa* un 2018. gada 12. septembra spriedumā *Löber* (C-304/17, EU:C:2018:701, turpmāk tekstā – “spriedums *Löber*”). Akcijas savu vērtību neesot zaudējušas nejaušību finanšu tirgos dēļ, bet gan tāpēc, ka *BP* esot sniegusi nepareizu, nepilnīgu un maldinošu informāciju par iepriekš 1. punktā minēto radīto naftas piesārņojumu, *BP* tādējādi neizpildot savu likumā paredzēto pienākumu sniegt informāciju. Minētā rezultātā akcionāri esot pieņēmuši lēmumus par ieguldījumiem, kurus tie pareizas un pilnīgas informācijas par situāciju gadījumā nebūtu pieņēmuši. Kad pēc tam esot nonākusi atklātībā pareizā informācija, to akcijas esot zaudējušas vērtību un tādējādi tiem esot radušies zaudējumi. Tā kā akcijas, katrā ziņā akcionāru prasījumi saistībā ar šīm akcijām, esot tikušas pārvaldītas ieguldījumu kontā Nīderlandē vai ieguldījumu kontā Nīderlandē reģistrētā bankā un/vai ieguldījumu sabiedrībā (kredīts un debets) un esot atradušās šādā ieguldījumu kontā, šis kaitējums, kas izpaužas akciju vērtību zudumā *BP* nelikumīgās rīcības dēļ, esot tieši realizējies Nīderlandē šajā ieguldījumu kontā. Tāpēc Nīderlandes tiesu jurisdikcijā esot izlemt par *VEB* prasību. Lai konstatētu šo Nīderlandes tiesu jurisdikciju, neesot jākonstatē (citi) īpaši vai papildu apstākļi.
- 7 Tomēr gadījumā, ja būtu konstatējami īpaši vai papildu apstākļi sprieduma *Universal Music* izpratnē, *VEB* ieskatā pakārtota nozīme ir turpinājumā uzskaitītājiem apstākļiem. Pirmkārt, *BP* vērsties pie ieguldītājiem visā pasaulē, ieskaitot Nīderlandes ieguldītājiem. *VEB* pārstāvot liela tādu ieguldītāju skaita intereses, kuru dzīvesvieta galvenokārt atrodas Nīderlandē. Otrkārt, *BP* ASV esot noslēgusi izlīgumu ar citiem akcionāriem. Šis izlīgums neesot ticis piedāvāts ieguldītājiem, kuru intereses pārstāv *VEB*, un Eiropā nenorisinoties citas līdzīgas tiesvedības. Treškārt, starp akcionāriem, kurus pārstāv *VEB*, esot patērētāji, kuri saskaņā ar Briseles I-bis regulu baudot īpašu aizsardzību. Visbeidzot nozīme esot apstāklim, ka *VEB* savus prasījumus īstenojot ar saskaņā ar *BW* 3:305.a pantu celtu apvienības prasību.

- 8 *BP* tostarp norāda, ka tikai ar apstākli vien, ka zaudējumi spriedumā *Kolassa* ir materializējušies tieši H. Kolassa kontā Austrijā, nav pieticis, lai pieņemtu tiesu jurisdikciju Austrijā. Esot pastāvējuši vairāki apstākļi, lai kā piesaistes faktoru izvēlētos Austriju. *Barclays* esot publicējusi prospektu Austrijā, un sertifikātus pārdevusi (tālāk) esot Austrijas banka. *BP* šajā ziņā norāda uz sprieduma *Universal Music* 37. punktu. No minētā izrietot, ka lēmumu spriedumā *Kolassa* raksturoja apstākļi, kas kopumā lika piešķirt jurisdikciju tiesām prasītāja dzīvesvietā. Tāpēc tikai finansiāli zaudējumi, kas izpaužas tieši bankas kontā, ja nav citu apstākļu, nevarot tikt uzskatīti par “piesaistes faktoru” saskaņā ar Briseles I-bis regulas 7. panta 2) punktu. Tas tā esot arī gadījumā, ja nepastāv risks, ka zaudējumus cietusī persona var vēlāk manipulēt vietu, kurā radies kaitējums, izvēloties bankas kontu, kas atrodas tam izdevīgā vietā. Tātad, ja neesot konstatējami papildu apstākļi, jurisdikcija neesot tās vietas tiesām, kurā atrodas konts. Šis tiesvedības kolektīvais raksturs minētajā neko nemainot.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 9 *Hoge Raad* (Nīderlandes Augstākā tiesa) ieskatā šie argumenti liek uzdot jautājumus par Briseles I-bis regulas interpretāciju un var rasties pamatotas šaubas par atbildēm uz tiem. Tāpēc tā iepriekš izklāstītos jautājumus ir uzdevusi Eiropas Savienības Tiesai prejudiciālā nolēmuma sniegšanai.
- 10 Saistībā ar pirmo prejudiciālo jautājumu *Hoge Raad* ir izklāstījusi, ka gan spriedumā *Kolassa*, gan spriedumā *Löber* un šajā lietā runa ir tikai par finansiāliem zaudējumiem, kas ir materializējušies tieši bankas kontā vai ieguldījumu kontā, un šie tikai finansiālie zaudējumi ir tādu vērtspapīru vērtības zuduma sekas, kas tika turēti šajā bankas kontā vai ieguldījumu kontā kā aktīvi. Šī lieta atšķiras no situācijas, kas bija sprieduma *Universal Music* pamatā. Tajā tikai finansiālie zaudējumi bankas kontā bija tāda maksājuma sekas, kas tika veikts no šī bankas konta, lai atlīdzinātu zaudējumus, kas cietušanai personai bija radušies ārvalstīs. Taču pretēji gadījumam, kad vērtību zaudē akcijas, kas atrodas bankas vai ieguldījumu kontā kā depozīts, zaudējumus cietusī persona šajā situācijā depozīta samazinājumu savā bankas konā varēja ietekmēt pati, jo tā varēja brīvi izvēlēties veikt maksājumu no šī bankas konta. Atšķirību faktu ziņā starp spriedumu *Kolassa*, spriedumu *Löber* un šo lietu veido apstākļi, ka prasība šajā gadījumā nepamatojas uz maldinošu informāciju Nīderlandē izdotā prospektā. Atbilstoši *VEB* argumentācijai, kuru Tiesa nav noraidījusi un kuru attiecīgi kasācijas tiesvedībā ir jāuzskata par pareizu, *BP*, izmantojot preses paziņojumus, tās interneta vietnē publicētos ziņojumus, gada pārskatus un darbības pārskatus, kā arī sabiedrībā izskanējušos valdes locekļu viedokļus, ir publicējusi nepareizu, nepilnīgu un maldinošu informāciju. *BP*, publicējot apstrīdēto informāciju, nav vērsusies atsevišķi vai īpaši pie Nīderlandes ieguldītājiem. Turklāt šķiet, ka šajā gadījumā runa nav par finanšu produktu pārdošanu Nīderlandes sekundārajā tirgū, bet gan par *BP* parasto akciju pirkšanu, kas ir kotētas Londonas vai Frankfurtes biržā, izmantojot ieguldījumu kontu Nīderlandē vai ieguldījumu kontu kādā no Nīderlandē reģistrētām bankām un/vai ieguldījumu sabiedrībām. Tas, ka

atbildētājs nevar paredzēt to, kurā tiesā pret to var tikt celta prasība – kas tā būtu, ja vieta, kurā atrodas bankas vai ieguldījumu konts, tiktu atzīta par vietu, kurā radies kaitējums –, ne visos gadījumos ir uzskatāms par šķērslī, lai pieņemtu tiesu jurisdikciju vietā, kurā radies kaitējums. 2011. gada 25. oktobra spriedumā *eDate Advertising u.c.* (C-509/09 un C-161/10, EU:C:2011:685, 51. punkts) Tiesa tostarp atzina jurisdikciju ikvienas dalībvalsts tiesai, kuras teritorijā internetā ievietotā informācija ir pieejama vai ir bijusi pieejama, un, proti, vismaz lemt par zaudējumiem, kas nodarīti dalībvalsts teritorijā, kurā atrodas tiesa, kurā ir celta prasība. Rodas jautājums, vai līdzīgs noteikums par jurisdikciju ir jāpiemēro prasībām, kuras tiek celtas par tādu zaudējumu atlīdzību, kas ir radušies akcionāriem, starptautiski biržā kotētam uzņēmumam publicējot nepareizu, nepilnīgu vai maldinošu informāciju.

- 11 Saistībā ar otro prejudiciālo jautājumu *Hoge Raad* ir izklāstījusi, ka apstākļi, ka šajā gadījumā runa ir par apvienības prasību saskaņā ar *BW 3:350.a* pantu, var radīt (papildu) problēmas, nosakot vietu, kurā radies kaitējums. Tā kā apvienības prasību mērķis ir aizstāvēt līdzīgas intereses, netiek ņemti vērā zaudējumus cietušo personu, kuru intereses šajā kolektīvajā tiesvedībā tiek pārstāvētas, personiskie apstākļi. Tas tāpēc, ka nedz atsevišķo (pirkuma) darījumu, nedz individuālo lēmumu jau īpašumā esošās akcijas nepārdot īpatnības nav apvienības prasības priekšmets. Jautājums ir par to, vai un attiecīgā gadījumā kā, ja nepieciešams, šādā gadījumā ir jākonstatē papildu īpaši apstākļi. 2015. gada 21. maija spriedumā *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335, 35., 36. un 56. punkts) Tiesa ir nospriedusi, ka prasījumu nodošana, ko veicis sākotnējais kreditors, pati par sevi nevar ietekmēt tiesas jurisdikcijas noteikšanu saskaņā ar Briseles I-bis regulas 7. panta 2. punktu (tā tiesiskā regulējuma priekštecī) un ka kaitējumu radījušais notikums ir jāpārbauda attiecībā uz katru zaudējumu atlīdzības prasījumu atsevišķi neatkarīgi no to nodošanas vai apvienošanas. Rodas jautājums, vai šādi stingri noteikumi ir spēkā, arī nosakot vietu, kurā radies kaitējums, kolektīvā tiesvedībā saskaņā ar *BW 3:305.a* pantu, jo šādā tiesvedībā nav runa par prasījumu nodošanu vai apvienošanu, bet gan tajā tiek pārstāvētas tikai kolektīvās intereses, un šie noteikumi ierobežotu *BW 3:305.a* pantā paredzētā instrumenta efektivitāti.
- 12 Saistībā ar trešo prejudiciālo jautājumu *Hoge Raad* ir izklāstījusi, ka *BP* akcionāri, ja Nīderlandes tiesām būtu jurisdikcija un tās konstatētu, ka *BP* ir rīkojusies prettiesiski pret *BP* akcionāriem, pamatojoties uz minēto, jaunā tiesvedībā varētu celt individuālas prasības par zaudējumu atlīdzību. Saistībā ar šo gadījumu ir jānoskaidro, vai šādas prasības var tikt celtas tiesā, kuras jurisdikcijā bija lemt par apvienības prasību. Šis jautājums var rasties, ja *BP* akcionāra dzīvesvieta vai tā bankas un/vai tā ieguldījumu konta Nīderlandē atrašanās vieta atrodas ārpus tās tiesas piekritības, kurā ir celta prasība. Šajā kopsakarā tiek norādīts arī uz ceturto prejudiciālo jautājumu un turpinājumā saistībā ar šo jautājumu izklāstīto.
- 13 Saistībā ar ceturto prejudiciālo jautājumu *Hoge Raad* ir izklāstījusi, ka Tiesa spriedumā *Löber* (31. punkts) norāda uz jurisdikcijas piešķiršanu Austrijas tiesām. Īpašie noteikumi par jurisdikciju saskaņā ar Briseles I-bis regulas 7. pantu

reglamentē ne tikai starptautisko jurisdikciju, bet arī teritoriālo piekritību attiecīgajā dalībvalstī. Spriedumā *Löber* netika atbildēts uz jautājumu, kurā bankas kontā ir tieši materializējušās kaitējuma sekas. Pirmkārt, šķiet, ka šajā spriedumā (32. punkts), izmantojot jēdzienu “bankas konti”, netiek vērā ņemamā veidā nošķirts “personīgais” bankas konts un ieguldījumu konti. No tā varētu secināt, ka runa var būt par abiem kontiem. Otrkārt, no ģenerālvokāta M. Bobeka secinājumiem šajā lietā (13. punkts) izriet, ka personīgais *H. Löber* konts atradās Vīnē, kurā atradās arī tās dzīvesvieta, un ka ieguldījumu konti atradās Zolzburgā un Grācā. Acīmredzot, spriedumā *Löber*, lai atbildētu apstiprinoši uz jautājumu par tiesas Vīnē piekritību, pietika ar to, ka tur atradās ne tikai *H. Löber* dzīvesvieta, bet gan arī bankas, kurā atradās tās bankas konts, juridiskā adrese. Minētais liek uzdot jautājumu, kādam kritērijam vai attiecīgi kādiem kritērijiem ir izšķiroša nozīme, nosakot teritoriālo piekritību attiecīgajā dalībvalstī. Vai tas ir zaudējumus cietušā ieguldītāja dzīvesvieta, tās bankas juridiskā adrese, kurā atrodas šī ieguldītāja personīgais bankas konts, vai arī tās bankas juridiskā adrese, kurā atrodas ieguldījumu konts, vai arī ir jāņem vērā cits piesaistes faktors?

DARBA VERSIJAS